

Svensk Handel
Säkerhetscenter

2021

Frågor och svar om tillträdesförbudet

Frågor och svar om tillträdesförbudet

Vilka kan ansöka om tillträdesförbud?

Vem kan ansöka om ett tillträdesförbud?

Det är butiken som avgör om en ansökan om tillträdesförbud ska skickas in. Den som skickar in ansökan måste ha rätt att ansöka om tillträdesförbud i butikens namn. Vanligtvis är det butiksägare, butikschef eller säkerhetschef som har rätt att fatta den sortens beslut, men även andra som agerar i egenskap av ombud för butiken eller med utgångspunkt i sin ställning (ställningsfullmakt) har rätt att göra ansökan.

För att sammanställa underlaget till din ansökan kan du ta hjälp av andra, såsom butikskontrollanter eller väktare, men företrädare för butiken bör stå som ansvariga i ansökan.

Även polisen har rätt att göra ansökan, om de har butikens godkännande.

Tänk på att ansökan måste vara skriftlig och kommer prövas av åklagare. Även elektroniska ansökningar anses vara skriftliga i detta fall.

Vilka verksamheter omfattas?

Lagen gäller för butiker. Med det menas en lokal där försäljning av varor är den huvudsakliga verksamheten. Lokalen kan även ha annan verksamhet, till exempel café eller verkstad.

Tillträdesförbud gäller under butikens öppettider.

Går det att ansöka om tillträdesförbud för ett helt köpcentrum?

Tillträdesförbud gäller inte för hela köpcentrum eller gallerior. Flera butiker i samma galleria kan däremot få tillträdesförbud gentemot samma person.

Vad händer om det bara finns en matbutik på orten, kan man få ett tillträdesförbud då?

Hänsyn tas till proportionalitetsprincipen. Det vill säga, ju större behov en person har av butiken desto starkare skäl finns det mot att ge personen tillträdesförbud. Om personen begått allvarligare brott anses det finnas starkare skäl för att besluta om ett förbud. På en ort med bara en livsmedelsbutik får ett förbud väldigt stor inverkan, vilket kan innebära att förbud inte blir aktuellt. Om det går att lösa matleverans på annat sätt, exempelvis via hemkörning, kan tillträdesförbud ändå meddelas.

Vad händer om det bara finns en matbutik på orten, kan man få ett tillträdesförbud då?

Hänsyn tas till proportionalitetsprincipen. Det vill säga, ju större behov en person har av butiken desto starkare skäl finns det mot att ge personen tillträdesförbud. Om personen begått allvarligare brott anses det finnas starkare skäl för att besluta om ett förbud. På en ort med bara en livsmedelsbutik får ett förbud väldigt stor inverkan, vilket kan innebära att förbud inte blir aktuellt. Om det går att lösa matleverans på annat sätt, exempelvis via hemkörning, kan tillträdesförbud ändå meddelas.

Allt om ansökan för tillträdesförbud

Vad ska en ansökan innehålla?

Lagen innehåller inga formkrav för ansökan, men följande uppgifter bör alltid vara med i en ansökan:

- Vem ansöker?
- Vem avser förbudet?
- Vilken butik?
- Vilken grund?

Svensk Handel har tagit fram en blankett: "Ansökan om tillträdesförbud i butik" som underlättar arbetet med att ansöka om tillträdesförbud.

Vart skickar jag in min ansökan?

Ansökan skickas till registrator hos Åklagarmyndigheten på den ort där förbudet ska tillämpas. En lista över åklagarkammare med post- och e-postadresser finns i appen Säkerhetscenter.

Hur ansöker en butik om ett tillträdesförbud?

En butik kan ansöka om tillträdesförbud för en person som utgör en risk för butiken eller personalen. Den som ansöker måste ha rätt att föra butikens talan, exempelvis handlare, butikschef eller säkerhetschef. Ansökan skickas via post eller e-post till åklagarkammaren i det område butiken ligger. Enklarest är att använda Svensk Handels blankett: Ansökan om tillträdesförbud.

Även polis kan ansöka, men handlaren måste godkänna att ansökan görs. Åklagare måste fatta beslut och personen måste ha delgivits innan tillträdesför-

budet börjar gälla. Först då blir det straffbart för personen att besöka butiken. Brott mot förbudet anmäls till polis.

Så fungerar tillträdesförbud

På vilken yta gäller förbudet?

Vanligtvis gäller tillträdesförbudet inomhus, innanför butikens så kallade "omslutningsyta". Om butiken är exempelvis en handelsträdgård, eller på ett annat sätt har inhägnad butiksyta utomhus, så kan det även gälla för vissa ytor utomhus. Vilken yta som omfattas ska framgå av beslutet om tillträdesförbud i varje enskilt fall.

I ansökan bör det tydligt anges vilka ytor, utöver butikens ordinarie omslutningsytor, som ska ingå i förbudet. Beskriv detaljerat vilka ytor det gäller och hur dessa ska avgränsas.

När börjar tillträdesförbudet att gälla?

Ansökan om tillträdesförbud ska hanteras skyndsamt av åklagaren. Naturligtvis behöver utredning och beslut få ta den tid som krävs, men det ska inte finnas några onödiga fördröjningar. För att beslutet ska träda i kraft måste personen först delges beslutet. Som lagen är utformad är det upp till Åklagarmyndigheten att verkställa delgivningen och överlämna den fysiskt. Därefter gäller tillträdesförbudet omedelbart, även om förbudet överklagas.

Ett beslut om tillträdesförbud kan börja gälla vid en senare tidpunkt, till exempel om personen som ansökan gäller är häktad, men snart ska friges.

Hur länge gäller ett förbud?

Ett förbud kan gälla upp till 1 år. Någon nedre gräns finns inte. Ett förbud kan sedan förlängas om förutsättningarna består. Ett beslut kan hävas eller ändras om förutsättningarna förändras – på begäran av den förbudet riktar sig mot, av den som ansökt om tillträdesförbud eller av åklagaren.

Vad händer vid en överträdelse?

Den som bryter mot ett tillträdesförbud kan dömas till böter eller fängelse i max 6 månader.

Om överträdelsen anses ringa, exempelvis om personen kommer in i butiken men vänder ut direkt, så blir det ingen påföljd.

Då fängelse finns i straffskalan och kan bli påföljden för den som bryter mot förbudet så får den som ser överträdelsen ingripa och hålla kvar personen.

De som arbetar i butiken eller den som ser brottet, har alltså juridisk rätt att ingripa och kvarhålla personen tills det att polis tar över, men att ingripa på det sättet är förenat med stora risker. Rekommendationen är därför att låta polis, väktare eller ordningsvakt agera. Du kan anmäla överträdelsen efteråt med stöd av vittnen och teknisk bevisning, som till exempel en övervakningsfilm.

Vad är syftet med lagen?

Svensk Handel har arbetat för en lag om tillträdesförbud i butik under många år. Den huvudsakliga drivkraften har varit möjligheten att stoppa individer som upprepat utsätter butik och anställda för angrepp i olika former.

Vårt fokus har legat på individer som påtagligt försämrar arbetsmiljön i handeln och som gör det svårt att driva butik på ett säkert sätt. Det är inte en lag för alla som begår brott utan ett verktyg för att komma åt de som skadar våra verksamheter mest. Även om angrepp som skadar arbetsmiljön är högst prioriterade så utgör systematiska stölder också stora belastningar på handeln och kan vara skäl för tillträdesförbud i butik.

Lagen om tillträdesförbud till butik är, utöver ett effektivt verktyg i det brottsförebyggande arbetet, en tydlig signal från våra lagstiftare: om du vill besöka och handla i svenska butiker så måste du sköta dig. Utsätter du butiken eller de anställda för brott, då är du inte välkommen längre.

Dessa kan få tillträdesförbud

Måste en person vara polisanmäld och dömd för brott för att kunna få ett tillträdesförbud?

Det behöver inte finnas en fällande dom för att åklagare ska kunna fatta beslut om tillträdesförbud. Att polisanmäla är inte heller ett krav, men det är förmodligen svårt att påvisa behovet av ett förbud utan att ha gjort polisanmälningar mot individen tidigare. De flesta beslut kommer med stor sannolikhet att luta sig mot tidigare polisanmälningar för att påvisa risken för framtida brottslighet mot butiken.

Vid bedömning av risk tas bland annat detta i beaktande:

- Tidigare brotts koppling till platsen
- Tidigare brotts karaktär
- Om det rör sig om en eller flera gärningar
- Tid som förflutit sedan brott begåtts

Kan skolungdomar få tillträdesförbud till butiken?

Nej, om gärningspersonen är under 15 år, eller var under 15 år när brottet begicks, kan inte tillträdesförbud bli aktuellt.

Vilka typer av brott och händelser kan leda till tillträdesförbud?

En samlad och nyanserad bedömning görs av risken för att en person genom brott eller på annat sätt angriper butiken. Risken ska framstå som klar och konkret. Det finns inget formellt hinder mot tillträdesförbud för annan butik än den där brott inträffat. Exempelvis kan ett antal händelser mot närliggande butiker, eller mot butiker i samma kedja, anses visa på risk för att även andra butiker ska drabbas. Tillträdesförbud bör dock i de flesta fall komma i fråga först när någon tidigare har begått brott mot butiken. Sannolikt kommer de flesta beslut kräva upprepad utsatthet, även om enstaka händelser kan räcka.

Även ageranden som inte nödvändigtvis uppfyller alla krav för att anses brottsliga kan tas i beaktande, till exempel risken att någon ska trakassera någon i butiken bör kunna leda till tillträdesförbud. Liksom handlingar som utgör förstadium till brott såsom försök, förberedelse och stämpling till brott.

Hantera ett tillträdesförbud

Får vi föra register över personer med tillträdesförbud?

Ja, lagen ger uttryckligen butiken rätt att föra register över de som har tillträdesförbud till butiken. Detta för att butiken och dess anställda ska kunna säkerställa att förbudet efterlevs. Personuppgifterna gällande en person som omfattas av tillträdesförbud får hanteras av de som arbetar i eller utför uppdrag för butiken, det vill säga anställda i butiken och till exempel väktare.

Lagen ger bara stöd till att behandla uppgifter som framgår av beslutet om tillträdesförbud om behandlingen behövs för att förhindra eller upptäcka överträdelser, och bara så länge tillträdesförbudet gäller.

Får vi nu föra register över personer som stjäl i butiken?

Nej, något generellt register över tjuvar får vi inte ha. Det är känsliga personuppgifter och varken i denna lag eller i dataskyddsförordningen (GDPR) finns det stöd för att lagra den sortens information. En ansökan

om tillträdesförbud behöver dock innehålla en del uppgifter för att kunna utredas av åklagare och polis. När butiken har konstaterat att en person bör få ett tillträdesförbud kan uppgifter sammanställas för att bifogas ansökan. Det kan vara information om den händelse som föranledde ansökan, eller om tidigare händelser, för att påvisa ett mönster.

Det är lagring av personuppgifter som är känsligt och som regleras av GDPR. Att lagra information om brott mot butiken är fortfarande tillåtet och många gånger nödvändigt för att uppfylla andra lagkrav, exempelvis arbetsmiljölagens krav på uppföljning av incidenter. Om butiken alltid anmäler alla händelser, till polis och/eller till Svensk Handel Säkerhetscenter, så finns alla underlag där när ni behöver dem. Det är inte nödvändigt att registrera personuppgifter eftersom butiken ofta vet vilka händelser som hänger ihop med en specifik individ.

När beslut om att ansöka om tillträdesförbud fattas är det enkelt att gå in i appen eller på Svensk Handels Säkerhetscenter och hämta nödvändig information eller ta fram de polisanmälningar som butiken gjort. Först då görs en koppling mellan individ och händelse med ett legitimt skäl, nämligen att ansöka om tillträdesförbud. Det är åklagare och/eller polis som utreder om det finns risk för fortsatt brottslighet och om ett förbud kan bli aktuellt. Butiken ska inte utreda ärendet själv. Lämna därför i ansökan enbart relevant information för att åklagare/polis ska kunna fatta beslut.

Svensk Handel har omfattande stödmaterial kring GDPR och vad man som handlare bör tänka på för att inte bryta mot lagen. [Läs gärna mer i Svensk Handel: GDPR – Tolkningsguide.](#)

Hur ska en person med tillträdesförbud hanteras?

Handlare och butiksanställda ska inte utsätta sig för onödig risk. Tanken med förbudet är att minska risken för konfrontation, exempelvis genom att butiken kan ringa polis i efterhand och förse dem med bevismaterial att överträdelse skett. Gärningen är bevisad så snart det syns att personen är inne i butiken. Det är också butiken som är den som ansöker om, och anmäler överträdelse av, tillträdesförbudet. De anställda behöver inte figurera med namn och adress vid en eventuell anmälan.